

KLÖVSTATUS

Klövstatus hos individprövade tjurar

Modifierat efter Christer Bergsten, VMD, SLU, Skara

Tjurarnas klövar kontrolleras vid ankomsten och regelbundet under provningstiden samt åtgärdas vid akuta behov. Samtliga tjurar verkas efter slutvägningen i mars varvid klövstatus speciellt undersöks. Klövsjukdomar, avvikande klövform och klövtillväxt dokumenteras då.

Allmänt om klövar

E Klöveksem är en bakteriell infektion i huden i klövspalten och/eller i området i anslutning till kronranden. Huden blir sårig och i allvarliga fall blöder såret. Irritationen ger upphov till krustor och förtjockad hud som räknas till lindriga förändringar. Ibland kan eksemet utvecklas till en vårta (V) och ibland kan en utväxt s.k. limax (L) uppkomma i klövspalten.

R Klövröta definieras som erodering av ballhornet och djupa sprickor eller kratrar kan gå ända ner till läderhuden i allvarliga fall. Lindrig eller ytlig klövröta påverkar sannolikt inte klövarnas funktion nämnvärt men är ändå ett varningstecken. Klövrötan orsakas av klöveksem som "fräter" på klövhornet och/eller hämmar nytt ballhorn att bildas och kan underminera hela ballområdet och ge håltä. Med klövröta minskar ballarnas dämpande förmåga när djuren går.

B Sulblödning innebär inlagring av gammalt blod i själva sulhornet och/eller i vita linjen. En blödning uppkommer primärt i läderhuden under klövhornet och blodet växer in i klövhornet och blir synlig i ytan 2-3 månader senare. Vanligtvis är det en mindre skada och friskt horn kommer fram under blödningen i samband med verkning. Men, vid allvarliga fall kan sulblödningen gå ända ner till läderhuden och ge upphov till ett klövsulesår. Sulblödning graderas som lindrig vid ytliga mindre skador och allvarlig vid djupare eller utbredda blödningar.

K Klövsulesår är en genomgående skada genom sulan med ett sår i läderhuden. Ett lindrigt okomplicerat sår läker lätt. Medan vid ett allvarligare sår är läderhuden infekterad och inflammerad och läkningstiden kan vara lång (månader). Vid infektion som inte åtgärdas kan klövleden infekteras och djuret behöva avlivas. Klövsulesår behandlas bäst med verkning och med en klots på den friska klöven.

D Dubbelsula är ett hornlager som är underminerat och som uppkommit på grund av en störning av hornbildningen vid t.ex. fång. Vanligtvis är det en större sulblödning som gör att sulan släpper från underifrån kommande friskt horn.

H Hålvägg är en defekt i vita linjen med varierande djup. En sulblödning i vita linjen ger upphov till en försvagning i vita linjen som ökar risken för hålvägg som kan vara inkörspart till en böld i vita linjen.

F Fångbrytning, fångring Fång är en sjukdom som har både med utfodringen och med underlaget att göra. Vid en utfodringsstörning påverkas de inre delarna av klöven så att klövbenets upphängning i klövkapseln för-

svagas varvid klövbenet sjunker ner mot sulan. Vid en s.k. klövbenssänkning eller klövbensrotation kommer läderhuden i kläm och sulblödningar (se ovan) uppkommer lätt om underlaget är stumt (betong). Om klövbenet roterar nedåt i tån kan detta att synas i form av en distinkt vinkel av tåväggen (konkav) som motsvarar hur mycket klövbenets läge förändrats. Med kännedom om klövtillväxten (ca 5 mm /mån) indikerar avståndet från kronranden till den sk. fångringen hur länge det var sedan skadan uppkom.

A Asymmetri är när den ena klövhalvan avviker med mer än ca 40% i storlek än den andra. Vanligtvis är ytterklöven bak större än innerklöven bak medan förhållandena brukar vara det omvända på framklövarna.

U Understucken yttervägg är när ytterväggen, vars lodlinje normalt ska vara 90° mot underlaget, växer inåt varvid belastningen blir felaktig varvid ytterväggen och vita linjen utgör inte längre utgör understödet. Detta kan drabba både ytter- och innerklöv men är klart vanligast på ytterklöven. Understucken yttervägg är ett förstadium till korkskruvsklöv (Z) där kon kommer att stå på väggen och den ursprungliga sulan pekar uppåt. Den felaktiga belastningen ger upphov till skador i läderhuden.

S Saxklöv innebär att klövspetsarna korsar varandra vilket är vanligast på framklövarna och framförallt ses en snedvuxen innerklöv. Denna klövform utvecklas vanligen då djuren står och hänger framåt när de äter vid ett lågt foderbord.

X Förvuxna klövar innebär att slitaget är för litet i förhållande till tillväxten. Detta beror vanligen på att underlaget inte sliter tillräckligt eller att djuret är inaktivt. Förvuxenhet kan definieras objektivt genom att tå längden mäts. Ett fullvuxet nötkreatur på 650 kg beräknas ha en tå längd på 75 mm och en tå längd längre än 90 mm är förvuxen och behöver verkas om inte felaktiga belastningsförhållanden ska riskera att ge upphov till skador i underliggande vävnad.

Registreringar på Gismestad

Vid klövverkning 22-23 februari 2010 användes den klövhälso rapport som klövverkarna använder och noterades anmärkningar enligt ovan. För att få en indirekt uppskattning av klövtillväxten mättes tå längden på en bakklöv per tjur före och efter verkning.

Redovisning av anmärkningarna – förkortningar & klövstatus

För att underlätta värderingen av klövbedömningen är anmärkningarna översatta till en 10-gradig skala där 10 motsvarar högsta betyg dvs utan anmärkning och med litet verkningsbehov (<14 mm). Beroende på hur allvarliga anmärkningarna är så resulterar de i olika stora avdrag. Klövstatusen presenteras med betyget i sifferform med förkortningen för anmärkningen inom parentes. Klövstatus 6 (U, X=14) betyder alltså att tjuren hade understuckenyttvägg (-3 poäng) och ett verkningsbehov på 14 mm (-1 poäng).

I katalogen används de förkortningar i form av den bokstav som redovisas ovan. Endast lindriga eksem förekom och dessa redovisas inte.

Anmärkningar som ger 1 poängs avdrag

Sulblödning = B, endast allvarliga sulblödningar redovisas

Dubbelsula = D

Hålvägg = H

Fångringar = F, denna förändring är ringa och betyder att tjuren tidigare haft en störning i hornbildningen, men tjuren hade inga fångsymptom vid verkningen

Klövröta = R, lindrig klövröta redovisas ej

Saxklöv = S, stor miljöpåverkan, kan orsakas av att tjurarna står och trycker mot foderbordskanten

Anmärkningar som ger 2 poängs avdrag

Assymetri = A

Klövsulesår = K

Anmärkningar som ger 1-3 poängs avdrag

Understucken yttervägg = U, förändringen är bedömd före verkningen då det syns tydligt, men kan vara otydligt på ett nyverkat djur, U1 lindrig anmärkning, U3 grav anmärkning.

Anmärkningar för klövtillväxt

Förvuxna klövar = X, anges för de tjurar som verkades 14 mm eller mer

14-16 mm ger 1 poängs avdrag

17-19 mm ger 2 poängs avdrag

20-22 mm ger 3 poängs avdrag

23-24 mm ger 4 poängs avdrag

Vad betyder anmärkningarna

Klövsjukdomar och onormal klövform har betydelse för det aktuella djurets hälsa och hållbarhet. Naturligtvis betyder graden av förändring mycket och en allvarlig anmärkning riskerar att ge hälta och lidande som i sin tur påverkar foderintag och produktivitet samt fertilitet. En halt tjur förändrar sitt beteende och betäcker ogärna. På mjölkkor har man genom klövvårdarregistreringar kunnat konstatera ett tydligt samband mellan klövsjukdomar och sämre hållbarhet, s.k. överlevandetal. Det finns också en mer långsiktig avelsmässig betydelse då både klövsjukdomar och klövform nedärvs.

De funna anmärkningarna indikerar att klövarna inte är helt friska eller inte har en optimal klövform.